Pääesikunta

Kenttäpiispa Särkiön lausunto Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle

Varusmiesten ja henkilöstön korona-ajan jaksaminen (henkiset, terveydelliset ja taloudelliset haasteet) sekä digitalisaation hyödyntäminen sotilaspastoreiden ja varusmiesten/henkilökunnan kohtaamisissa

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet Pääesikunnan henkilöstöosasto, Pääesikunnan logistiikkaosasto ja Pääesikunnan koulutusosasto. Kohtaan ”Digitalisaation hyödyntäminen sotilaspastoreiden ja varusmiesten/henkilökunnan kohtaamisissa” on saatu lausunnot seuraavista hallintoyksiköistä: Maavoimien esikunta, Maanpuolustuskorkeakoulu, Puolustusvoimien logistiikkalaitos, Ilmasotakoulu, Merisotakoulu, Jääkäriprikaati, Kainuun prikaati, Karjalan prikaati, Kaartin jääkärirykmentti, Porin prikaati, Rannikkoprikaati, Satakunnan lennosto, Uudenmaan prikaati ja Utin jääkärirykmentti.

Lausunto

Varusmieskoulutusta on sopeutettu korona-aikana vuoden 2020 keväästä alkaen. Joukko-osastoihin on muodostettu kolme toisistaan erillään toimivaa osastoa, jotka ovat vuorollaan kaksi viikkoa vapaajaksolla, jota seuraa neljän viikon koulutusjakso. Palveluksessa osastot toimivat pieninä aliosastoina.

Pitkittynyt koronapandemia ja sen edellyttämät erityisjärjestelyt ovat olleet raskaita varusmiehille ja kouluttajahenkilöstölle. Varusmiesten loppukyselyn tulokset ovat silti olleet pandemian aikana historian parhaalla tasolla. Myös henkilökunnan työilmapiirikyselyn jaksamista mittaavat summamuuttujat ovat olleet hyvällä tasolla: 2020 4,0 ja 2021 3,9.

Jaksamisen, toimintakyvyn ja kriittisen osaamisen turvaamiseksi Puolustusvoimat on priorisoinut ja karsinut tehtäviä vuodelle 2021. Alkuvuodesta 2021 tartuntatapausten määrä osassa joukko-osastoja kasvoi. Varusmiesten ja palkatun henkilöstön vastuunkanto tilanteesta näkyi rajoittamistoimien huolellisena noudattamisena, vaikka koulutusryhmien pienentäminen ja lukumäärän kasvattaminen lisäsi perusyksiköiden ja kouluttajien kuormitusta. Koronan rajoitustoimet ovat haastaneet varusmiesten jaksamista varsinkin, jos sairastuminen tai altistuminen on tapahtunut palvelusjakson lopulla, jolloin vapaajakso on vaihtunut sairaudeksi tai karanteeniksi. Silti rajoituksia on noudatettu kiitettävästi.

Koronan taloudellisia vaikutuksia on kompensoitu varusmiehille keväästä 2020 alkaen ruokarahalla pitkien vapaajaksojen aikana. Korvaus on ollut 13,50 € vapaajaksopäivältä normaalin päivärahan lisäksi. Puolustusvoimat on järjestänyt ulkomailta varusmiespalvelukseen saapuneille tilapäismajoituksen maahantulon rajoitusten,

karanteenien sekä rajoitettujen lentomahdollisuuksien takia. Osallistuminen oppilaitosten valintakokeisiin ja ylioppilaskirjoituksiin on mahdollistettu digitaalisesti varuskunnissa tai myöntämällä vapaata valintakokeisiin.

Varusmiesten terveydentila on pysynyt yleisesti hyvänä. Varusmiehillä todetut koronatapaukset ovat olleet pääosin lieväoireisia. Puolustusvoimissa toteutetut pandemian torjuntatoimet ovat osoittautuneet toimiviksi tilanteen hallitsemisessa, mutta rajoitukset ovat kuormittaneet varusmiehiä ja henkilökuntaa. Tartunnan jäljitys on kuormittanut terveydenhuoltoa. Saapumiserän 2/21 aikana toteutettavat varusmiesten rokotukset ovat vakauttamassa tilannetta. Jos koronatilanteen ja rokotuskattavuuden myönteinen kehitys jatkuu, on mahdollista palata normaaliin koulutusrytmiin seuraavan saapumiserän aikana.

Puolustusvoimien moniammatillinen tuki varusmiehille ja palkatulle henkilöstölle on toteutettu keskeytyksettä pandemian aikana. Tukea on ollut saatavilla kulloinkin voimassa olevia terveysturvallisuusmääräyksiä noudattaen. Kohtaamisia on järjestetty sisätiloissa, ulkotiloissa ja digitaalisilla välineillä.

Sotilaspastoreiden ja varusmiesten/henkilökunnan kohtaamisissa digitaalisia järjestelmiä on käytetty laajasti eri työtehtävissä. Korona-aikana digitaalisilla välineillä on toteutettu muun muassa sotilaspastoreiden ja varusmiesten sekä henkilökunnan henkilökohtaisia tukikeskusteluita, varusmieskoulutusta etäyhteyksin, henkilökunnan koulutustapahtumia, kokoavaa toimintaa, työnohjauksia, pelisääntökeskusteluja ja perhejuhlia.

Korona-ajan alussa digitaalisen materiaalin tarve lisääntyi nopeasti. Varusmiesten ja henkilökunnan koulutuksessa alettiin hyödyntää verkko-oppimisympäristöjä, ja oppimateriaaleja muunnettiin ja tuotettiin arjen välineillä Puolustusvoimien eri verkkoympäristöihin. Sotilaspastorit ovat tuottaneet videoituja opetustapahtumia, alustuksia, puheita, virikeosuuksia, tehtäviä ja verkkoluentoja PVMoodlen, Skypen, Zoomin tai PVTeamsin kautta.

Digitaalisilla välineillä ja mobiiliteknologialla toteutetut tilaisuudet, tallenteet ja tapahtumat on koettu helposti saavutettaviksi ja niiden tavoittavuus on kasvanut. Havaintojen mukaan mobiiliteknologia ei kuitenkaan voi kokonaan korvata fyysistä läsnäoloa ja kasvokkain tapahtuvaa varusmiesten ja henkilöstön kohtaamista. Digitalisaation hyödyt näkyvät esimerkiksi työkokousten ja koulutustilaisuuksien toteutuksessa, joissa etäyhteydet lisäävät saavutettavuutta ja tuovat kustannussäästöjä. Toisaalta esimerkiksi luottamuksellisissa keskusteluissa henkilökohtainen kohtaaminen ja läsnäolo on joskus välttämätöntä.

Kohtaamisissa on korona-aikana hyödynnetty puheluja, kuvapuheluja ja pikaviestisovelluksia. Niiden avulla on varmistettu saavutettavuus sekä kohtaamiset myös rajoitusten ollessa tiukimmillaan. Juhla-aikojen, kokoavan toiminnan, vuosipäivien (vast.) ja perhejuhlien osallistumisissa on hyödynnetty sosiaalista mediaa ja YouTube-alustaa. Koulutuksissa ja työkokouksissa on käytetty Skypeä, PVMoodlea, PVTeams- ja Zoom-työkaluja.